

2018-064

Archeologienota Menen Esplanadestraat

Verslag van Resultaten

Bert ACKE en Maarten BRACKE

25-5-2018

Titel: Archeologienota Menen Esplanadestraat

Erkend archeoloog: Maarten Bracke, OE/ERK/Archeoloog/2015/00036

Auteurs: Bert Acke en Maarten Bracke

Kaartmateriaal opgemaakt door Archeopunt gcv; Uittreksels uit CartoWeb.be met toelating van het Nationaal Geografisch Instituut C18020 - www.ngi.be

Projectcode bureauonderzoek: 2018E26

Intern projectnummer: 2018.064

Locatiegegevens: Menen Esplanadestraat/Bruggestraat 22-24

Lambertcoördinaten onderzoeksgebied X: 62012 en Y: 165889; X: 62083 en Y: 165915

Kadastergegevens: Menen, afdeling 1, sectie E, percelen 280E en 283N (zie figuur 3)

Topografische kaart: zie figuur 1 en 2

Betrokken actoren: Bert Acke (assistent-archeoloog), Maarten Bracke (erkend archeoloog), Kris Van Quaethem (assistent-archeoloog) en Bruno Carpentier (contactpersonen initiatiefnemer)

Wetenschappelijke advisering: /

Plaats en datum: Zelzate, 25/05/2018

© Acke & Bracke bvba, Leegstraat 170, 9060 Zelzate. De auteurs aanvaarden geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden vervaelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van de auteurs.

1. INLEIDING	4
1.1. WETTELIJK KADER	4
1.2. ONDERZOEKSOPDRACHT	4
1.2.1. VRAAGSTELLING	4
1.2.2. RANDVOORWAARDEN	4
1.3. WERKWIJZE EN STRATEGIE	4
1.3.1. MOTIVERING ONDERZOEKSSTRATEGIE	4
1.3.2. ORGANISATIE VAN HET VOORONDERZOEK	5
1.3.3. ADVIES SPECIALISTEN	5
1.3.4. WETENSCHAPPELIJKE ADVISERING	5
1.3.5. SELECTIE BRONNEN	5
2. BUREAUONDERZOEK	6
2.1. HUIDIGE TOESTAND EN GEPLANDE WERKEN	6
2.2. BEKNOPT LANDSCHAPPELIJK, HISTORISCH EN ARCHEOLOGISCH KADER	10
2.3. SYNTHESE	15
3. SAMENVATTING	16
4. BIBLIOGRAFIE	18
5. BIJLAGES	19

1. Inleiding

1.1. Wettelijk kader

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande aanvraag voor een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen te Menen Esplanadestraat (provincie West-Vlaanderen), gelegen binnen een archeologische zone, waarbij de totale oppervlakte van de betrokken percelen 300m² of meer bedraagt en de bodemingrepen 100m² of meer bedragen, dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota dient opgemaakt te worden onder supervisie van een erkend archeoloog.

1.2. Onderzoeksopdracht

1.2.1. Vraagstelling

- Zijn er archeologische of historische gegevens gekend over de site?
- Zijn er gegevens gekend dat de bodem (deels) verstoord is?
- Wat is de impact van de geplande werken op het bodemarchief?

1.2.2. Randvoorwaarden

Niet van toepassing.

1.3. Werkwijze en strategie

1.3.1. Motivering onderzoeksstrategie

Deze archeologienota betreft een nota met beperkte samenstelling. Indien de confrontatie tussen de toekomstige werken en één doorslaggevend aspect uit de beschrijving van de landschappelijke ligging van het onderzochte gebied, de historische beschrijving, of de bespreking van het onderzochte gebied in zijn archeologische kader aantoonbaar is:

- 1) met aantoonbare zekerheid geen archeologisch erfgoed aanwezig is op het onderzochte terrein, of;
- 2) de toekomstige werken met aantoonbare zekerheid geen verstoring zullen veroorzaken aan het eventueel aanwezige archeologische erfgoed, of;

- 3) verder onderzoek van het terrein in het kader van de toekomstige werken met aantoonbare zekerheid niet zou leiden tot nuttige kenniswinst;

en er dus geen verdere maatregelen nodig zijn, dan mag de rapportering over het bureauonderzoek van het terrein beperkt blijven tot nota met beperkte samenstelling zoals beschreven in de Code van Goede Praktijk versie 2.0, p. 106. Voor dit project is het tweede element van toepassing. Het doorslaggevend aspect betreft een combinatie van de landschappelijke, historische en archeologische beschrijving van het onderzochte gebied.

1.3.2. Organisatie van het vooronderzoek

Op basis van de info aangereikt door de initiatiefnemer en het raadplegen van enkele digitale en analoge bronnen kon de nota met beperkte samenstelling worden opgesteld door de erkende archeoloog.

1.3.3. Advies specialisten

Niet van toepassing.

1.3.4. Wetenschappelijke advisering

Niet van toepassing.

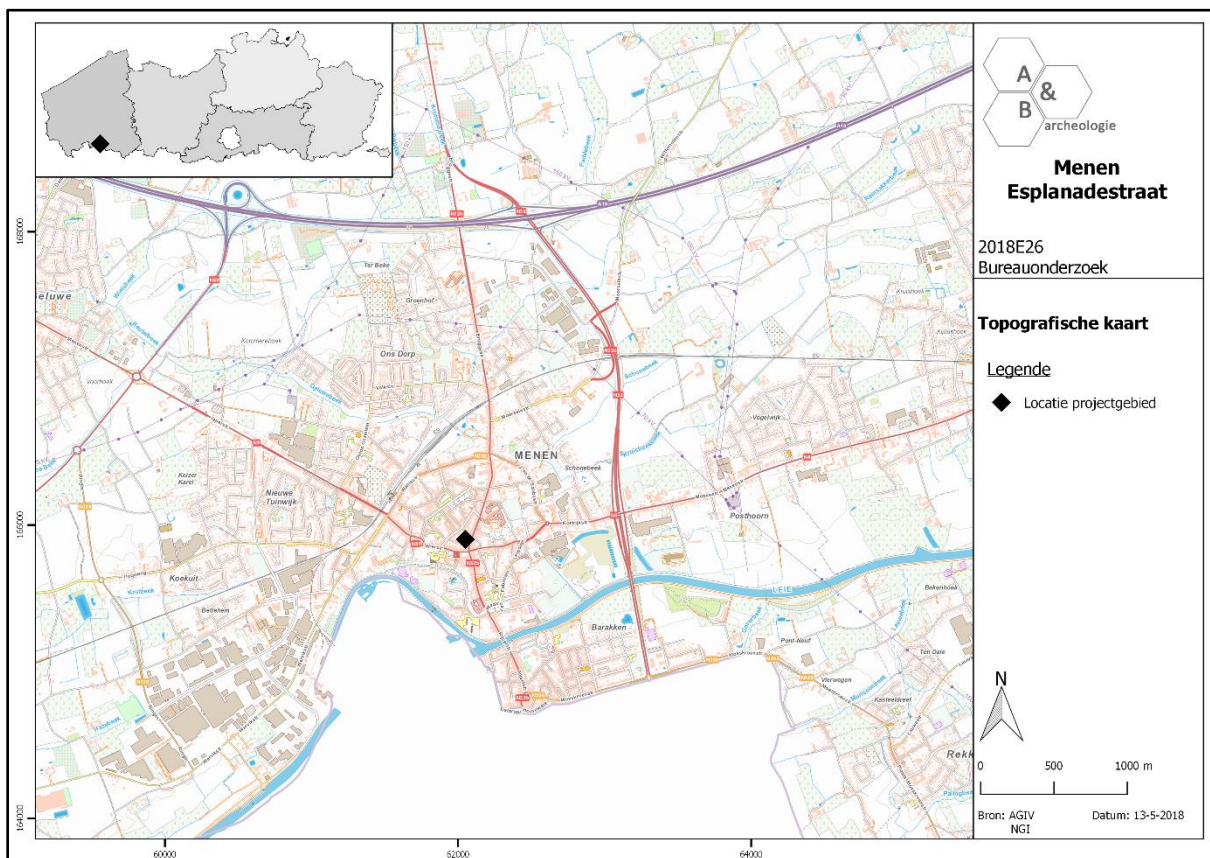
1.3.5. Selectie bronnen

Info over het project werd aangereikt door de initiatiefnemer, door de erkende archeoloog werden bijkomend enkele digitale en analoge bronnen geraadpleegd.

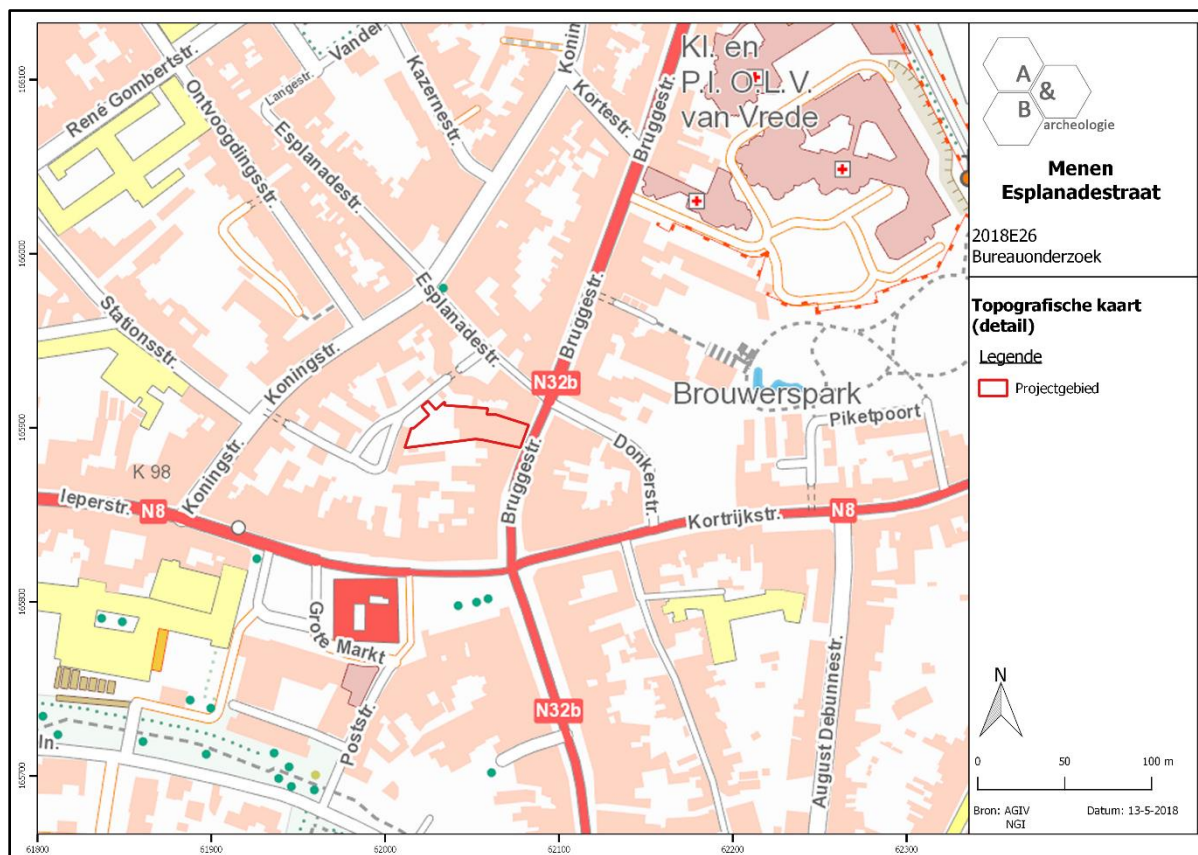
2. Bureauonderzoek

2.1. Huidige toestand en geplande werken

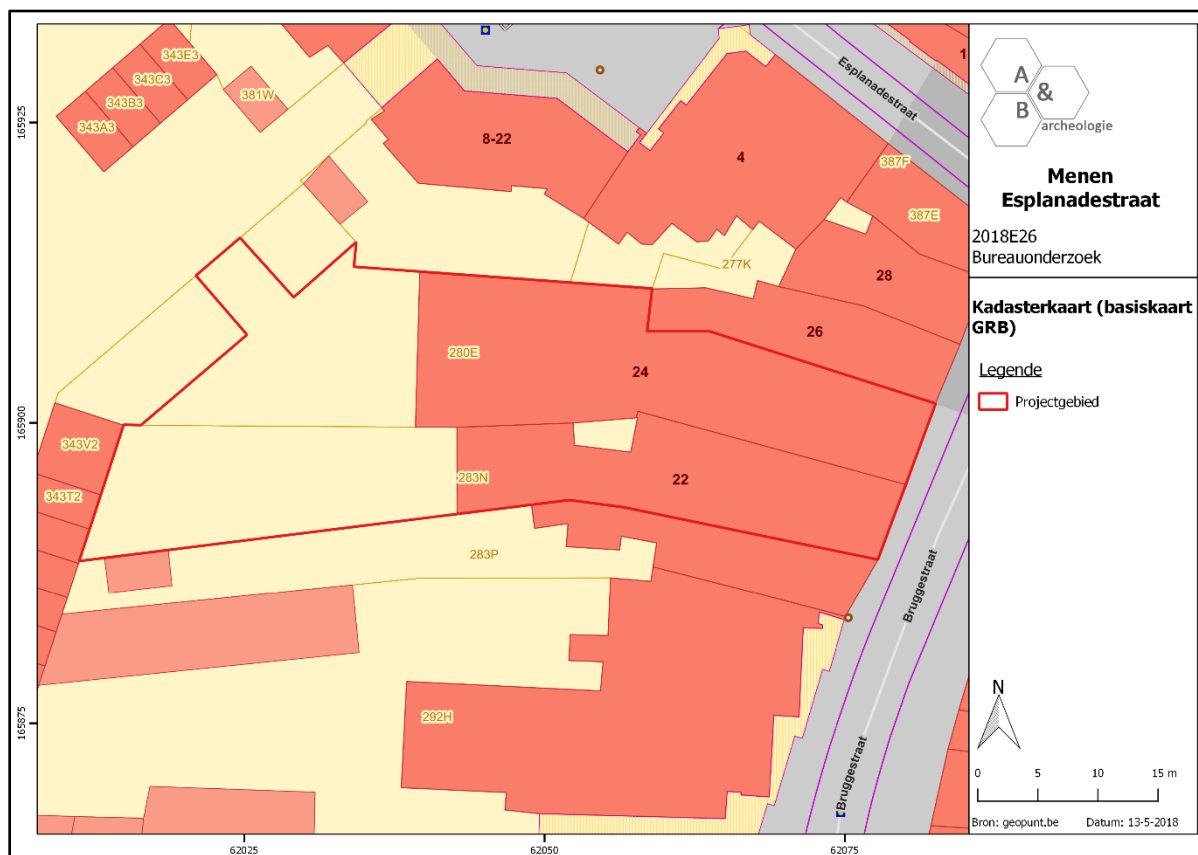
Het plangebied is 1177m² groot en is gelegen aan ten zuiden van de Esplanadestraat, ten westen van de Bruggestraat, in de stadskern van Menen. Menen is een stad in het zuiden van de provincie West-Vlaanderen, vlak aan de grens met Frankrijk. Het betreft 2 woningen gelegen te Bruggestraat 22 en 24. Ze bevinden zich op 2 langwerpige oostwest georiënteerde percelen. Achter de woningen zijn stallingen en bijgebouwen gelegen, en daarachter, in de westelijke helft, een tuin/open ruimte. Het betreft lot 4 van een groter project. Loten 1, 2 en 3 maken geen deel van deze archeologienota. De situering van het plangebied is te zien op de figuren hieronder.

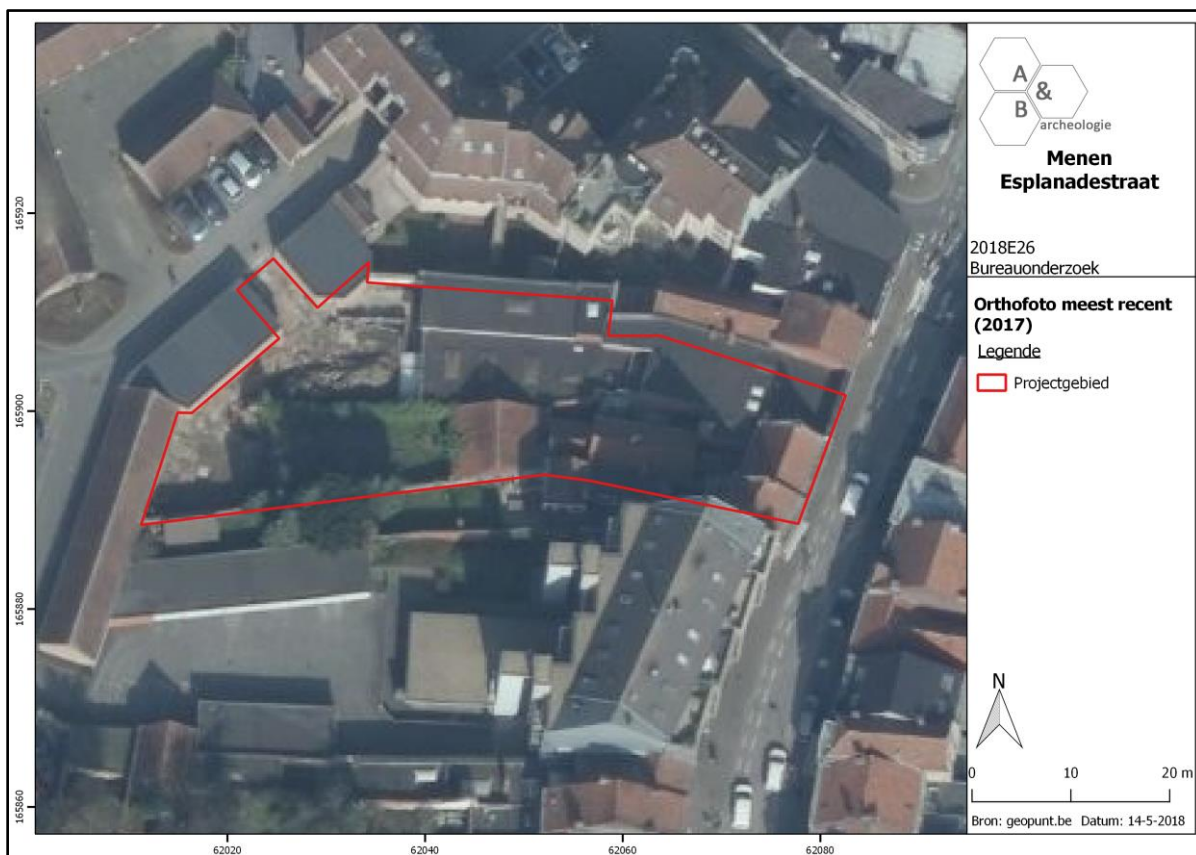
Figuur 1 Zicht op de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI).

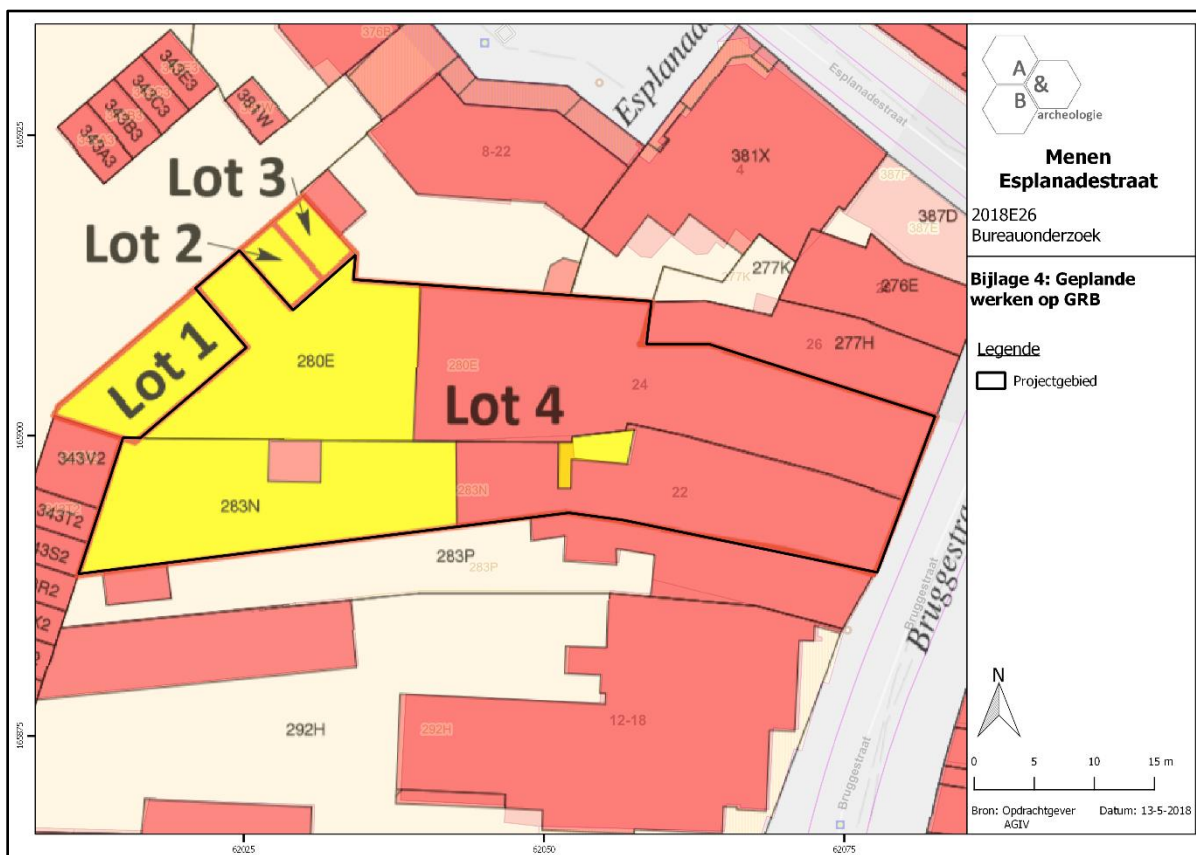
Figuur 2 Detailopname van de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI).

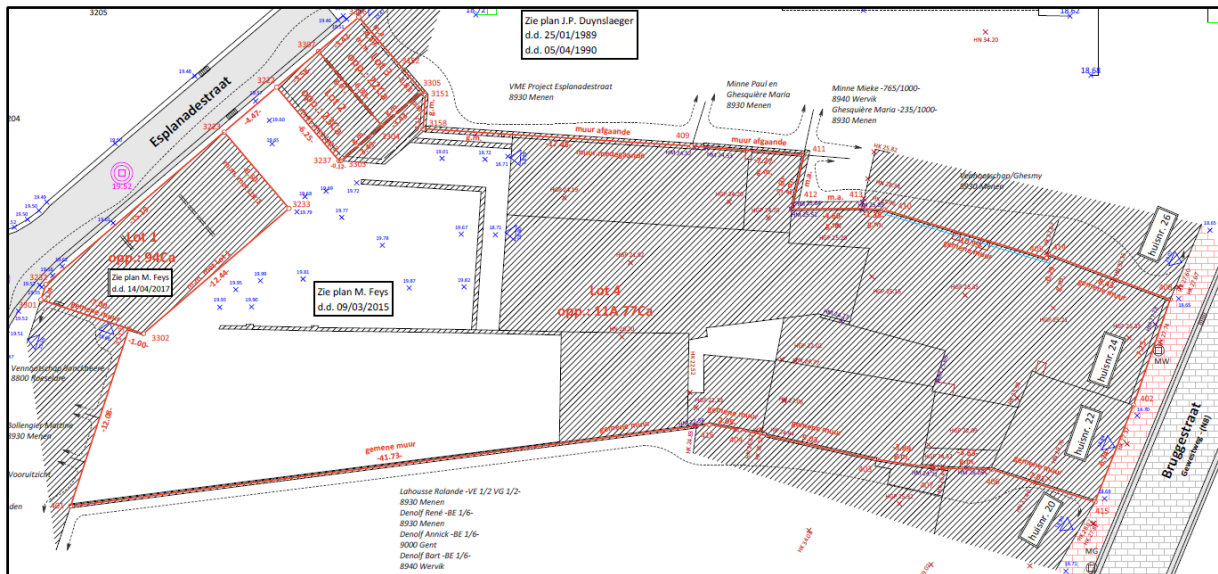
Figuur 3 Zicht op het kadasterplan met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be).

Figuur 4 Aanduiding van het plangebied op de luchtfoto van 2017 (bron: geopunt.be).

Figuur 5 Aanduiding van de diverse loten op de kadasterkaart (bron: geopunt.be en initiatiefnemer).

Figuur 6 Uitsnede plan bestaande toestand (bron: initiatiefnemer).

De werken bestaan uit de sloop van de bestaande woningen en alle bijgebouwen. Deze sloop blijft beperkt tot het bovengrondse niveau. Er vindt geen sloop plaats van ondergrondse massieven, er worden geen bodemplaten en eventuele kelders (deze zijn op dit moment niet gekend, mogelijk zijn er opgevulde kelders aanwezig onder de vloerplaten) uitgebroken, nutsleidingen en nutsvoorzieningen blijven ook in de grond steken. De ondergrondse opbraak zal gekoppeld worden aan de vergunningsaanvraag voor de nieuwbouwwerken op de site. Dit betekent dat de huidige werken quasi geen impact zullen hebben in de bodem. De enige bodemingreep die kan verondersteld worden, is een lichte samendrukking van de bovenste grondlagen als gevolg van het werfverkeer. Dit zal echter tot een minimum beperkt worden door het leggen van rijplaten waarop de circulatie zal gebeuren. Er kan uitgegaan worden dat er hierdoor op sommige plekken een verstoring tot maximaal 10cm onder het bestaande maaiveld zal plaatsvinden.

2.2. Beknopt landschappelijk, historisch en archeologisch kader¹

De te slopen gebouwen dateren uit de 20ste eeuw en hebben geen bouwhistorische waarde. Ze maken wel deel uit van de door de Unesco erkende bufferzone voor werelderfgoed rond het stadhuis van Menen met belfort. De grens van deze bufferzone loopt van zuid naar noord door beide percelen; het oostelijke deel behoort tot de buffer, het westelijke deel niet. De volledige site behoort gezien de ligging net ten noorden van de Grote Markt van Menen en vlakbij de 2 belangrijkste verkeersassen door de stad (noordzuid: Bruggestraat/Rijselstraat; oostwest Kortrijkstraat/Ieperstraat; beide assen kruisen elkaar op de Grote Markt) wel tot de als archeologische zone vastgestelde historische stadskern van Menen.

Menen is gelegen op de rand van de linkeroever van de Leievallei, op droge tot vochtige (lichte) zandleemgronden. De inplanting is bepaald door enerzijds de landweg Brugge-Rijsel, die hier de Leie dwarsst en de landweg, die de noordelijke oever van de Leie volgt en zo onder meer Wervik (ten westen) en Kortrijk (ten oosten) verbindt. Een ander belangrijk gegeven is de Sint-Jansbeek, een samengaan van de Kruishoekbeek, de Schonebeek en de Geluwse beek, die hier in de Leie uitmondt.

Menen wordt al in 867 vermeld als *Maininium* of *Maininion*. Tot dusver zijn echter geen archeologisch vondsten of sporen uit deze oudste periode gekend. Over de betekenis van de plaatsnaam is er absoluut geen consensus. De oorsprong van de stad Menen ligt in een dorpsheerlijkheid, die als de 'Bruel' bekend stond. Er zijn voldoende aanwijzingen dat een motte met neerhof, waarop ook de kerk gesitueerd is, hiervan de veruitwendiging was. In 1991 werd in de Sint-Jansmolenstraat de gracht ervan aangesneden. De heren van Menen komen in de tweede helft van de 12de eeuw voor het eerst echt in beeld. Ook de kerk wordt hen dan toegewezen. In 1087 was de Sint-Vedastuskerk al opgedoken in de bronnen. Vedastus is een patroonheilige die ten laatste vanaf de 8ste eeuw wordt gesitueerd. In 1288 zet de graaf van Vlaanderen Gwijde van Dampierre door zijn conflict met de Franse koning de heer van Menen aan de dijk en neemt zijn leengoed (en de aanzienlijke geldelijke inkomsten) opnieuw onder z'n hoede. Op de rechteroever van de Leie kwam een andere heerlijkheid tot stand, die van de heren van Halewijn. In de 14de eeuw trokken ze daar een imposante burcht op. Het was een kasteel op vierkant grondplan met uitspringende ronde hoektorens, waarvan er één als donjon was uitgebouwd. Er was ook een duidelijk ingangspartij met flanketorens. De bouw ervan heeft zeker te maken met de voortdurende strubbelingen tussen Vlaanderen en Frankrijk. Zo nam Filips IV, koning van Frankrijk, na 1305 en de Vrede van Athis-sur-Orge de kasselrij Rijsel - een van de bestuurlijke entiteiten van het graafschap Vlaanderen - in beslag. Het kasteel van Halewijn is dus eigenlijk een grensvesting. Op het einde van de 14de eeuw, als de hertog van Bourgondië de Vlaamse steden laat versterken en stadskastelen uitbouwt, krijgt Halewijn een nieuwe betekenis. Het kasteel zelf verdween - gedeeltelijk? - bij de rechtekking van de Leie in het begin van de jaren '70 van de vorige eeuw. Mogelijk zijn nog resten van een neerhof of andere aanhorigheden bewaard.

¹ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2017: *Historische stadskern van Menen* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/140007> (geraadpleegd op 24 mei 2018); AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2017: *Bruggestraat* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/107536> (geraadpleegd op 24 mei 2018).

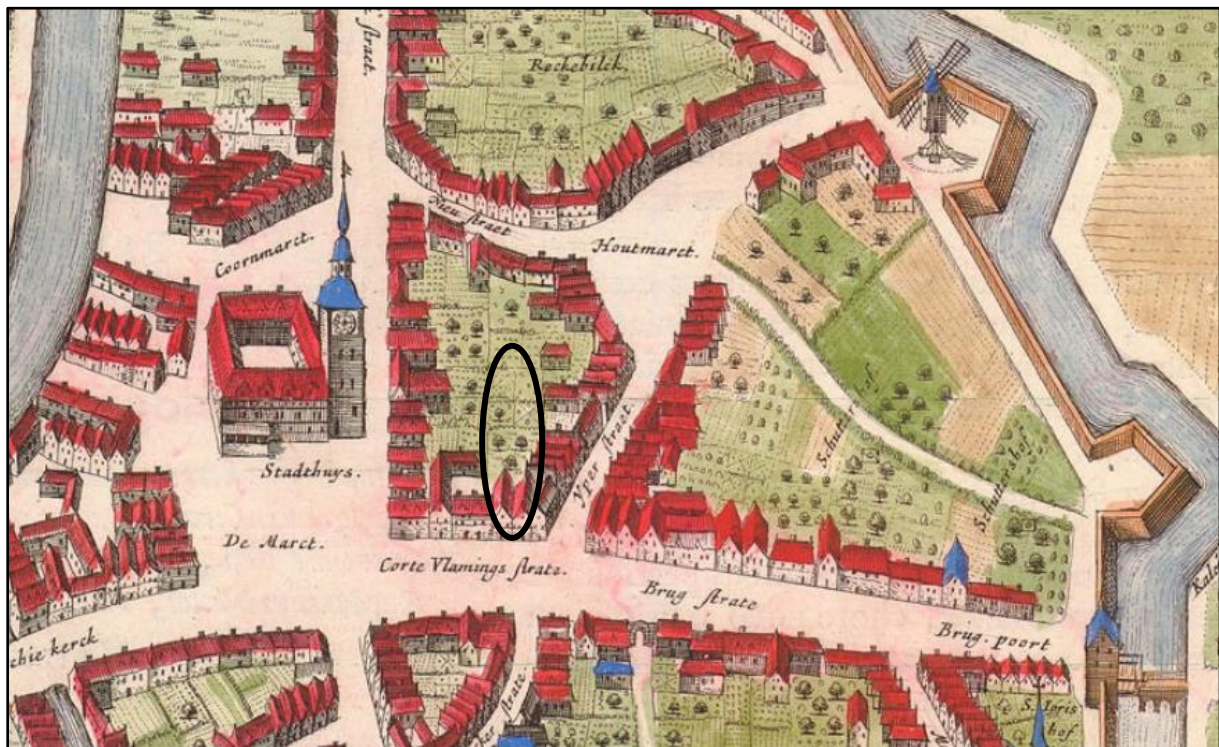
In 1351 volgt de toekenning van stadsrechten aan Menen. Eigenlijk was het een draperiekeure, die toestemming gaf om laken te produceren en een stapelplaats op te richten. De oudste vermelding van Bruggestraat gaat terug tot in 1384. Vanaf de periode rond 1400 ontwikkelt Menen stedelijke functies en groeit de stad uit tot een regionaal administratief centrum. Het blijft wel een 'open' stad, zonder een eigen verdedigingswal. Door de opstand tegen de Spanjaarden (van 1566 tot 1604) werd Menen in 1578 versterkt met een stadsgracht en aarden wallen, met 7 bastions (de Montigny-vesting). In 1583 heroverde Alexander Farnese de stad. Tussen 1669 en 1689 werden de versterkingen gemoderniseerd door Vauban en groeide Menen uit tot een modelvesting binnen het Pré-Carrésysteem, een driedubbele gordel van versterkingen langs de noordgrens van Frankrijk. De Leie en de Geluwebeek bevoorraadden de stadsgrachten en maakten de creatie van overstroombare gebieden mogelijk. De vestingwerken zelf hadden een omtrek van 3000m en waren voorzien van 11 bolwerken en 4 stadspoorten. Uiteindelijk volgde de (gedeeltelijke?) ontmanteling door de Fransen zelf tijdens hun bezetting van 1744-1748. De versterking werd tussen 1817 en 1830 heropgebouwd door de Hollanders om deel uit te maken van de anti-Franse Wellingtonlinie. Veel hiervan werd in 1967 gesloopt.

De stadsbrand van 9 mei 1548, waarbij twee derde van de stad in de vlammen opging, kan een belangrijk archeologisch ijkpunt zijn. Vermeldenswaardig is ook de aanzienlijke bierproductie, die vooral in de 16de eeuw exponentieel toenam. De ligging aan de Leie zal voor aanvoer (graan, turf, ...) en uitvoer ideaal geweest zijn. Het hoeft niet te verwonderen dat de brouwerijen vooral in het lagere stadsdeel te vinden waren. De bouw van het schepenhuis of stadhuis werd ca. 1520-1525 voltooid, maar de constructie moest al na de stadsbrand van 1548 hersteld worden. Het belfort kwam later tot stand (1574-1611). Daarna volgden nog verschillende verbouwingen en herstellingen. In z'n huidige vorm dateert het complex uit 1782. Naar aanleiding van restauratieactiviteiten was archeologisch onderzoek mogelijk van 2001 tot 2005. Daarbij zijn muurresten van de 16de tot de 19de eeuw, een waterput en een uitgebreid gamma aan vondstenmateriaal aangetroffen. Ook de Sint-Vedastuskerk is door de vele verbouwingen een interessante, archeologisch site. De 11de-eeuwse kerk is afgebroken en herbouwd in 1454-1463, waarna nog ettelijke ingrepen volgden. Van het (verdwenen) kapucijnenklooster (1603-1627) werd de kerk in 1873 omgevormd tot de tweede parochiekerk, de Sint-Franciscuskerk. Ook hier worden talloze verbouwingen gemeld. Vanaf 1690 is er sprake van het klooster van de benedictinessen. Menen bezat 4 molens. Binnen de stad lagen er 3. De grafelijke banmolen op de Leie (de Grote Koren- en Moutmolen) gaat alleszins terug tot 1255. In 1457 kwam er aan de overzijde van de maalgeul een tweede bij. De Beekmolen was een andere grafelijke molen, die op een bepaald moment binnen de wallen gehaald werd. Een andere Grote moutmolen ligt op de Sint-Jansbeek ter hoogte van de Fabiolalaan. Op het einde van de 19de eeuw was het de belangrijkste oliemolen van de streek. Het passantenliedengasthuis van Sint-Joris wordt voor de eerste maal vermeld in 1273. Een ander belangrijk moment voor de Sint-Joriskerk en -hospitaal situeert zich tussen 1408 en 1416. Ook deze gebouwen waren onderhevig aan verwoesting, herstelling en/of wederopbouw.

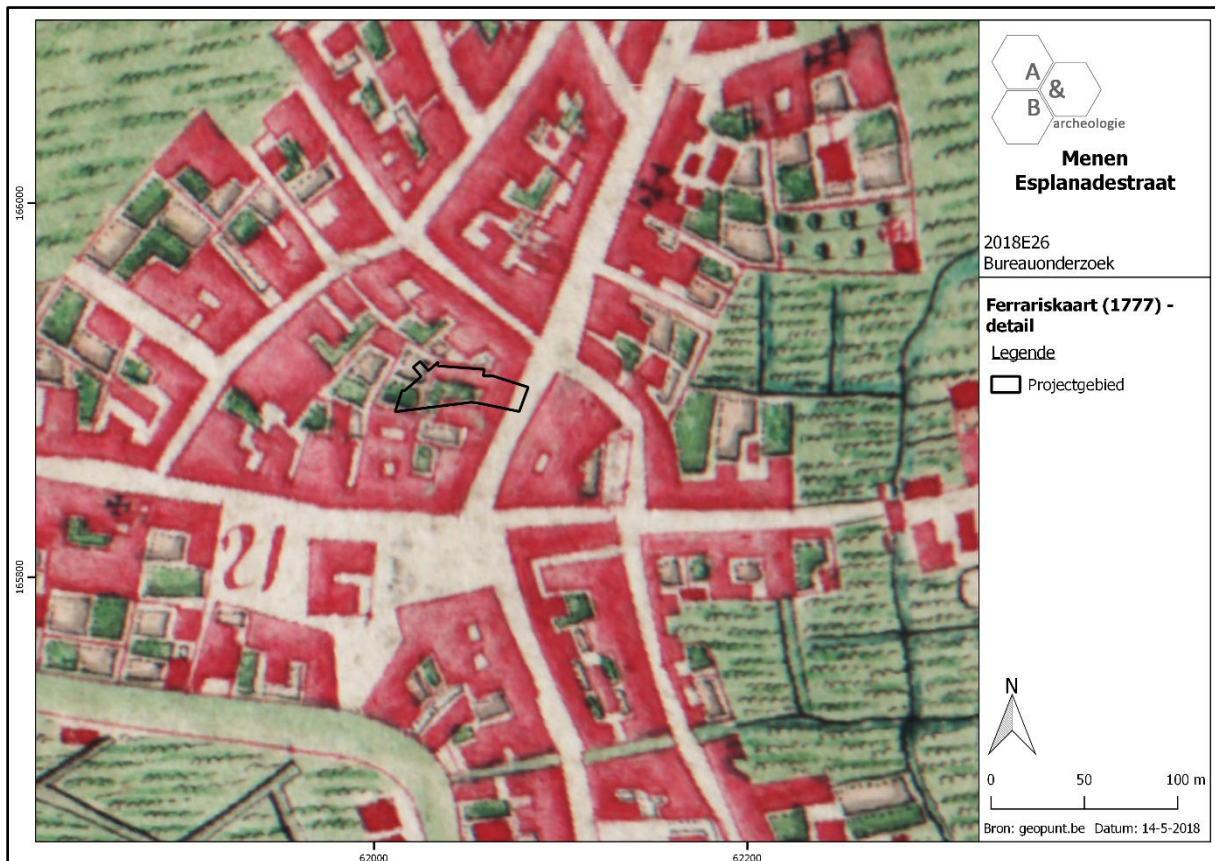
Parallel met de start van een restauratieproject van de nog zichtbare vestingen (noordoostelijke sector) in het Park ter Walle (521m hoofdwal, bastion 3 en 4 en de tussenliggende *courtine*) in 1990 werd ook archeologisch onderzoek opgenomen. Daarbij kwamen vondsten en sporen aan het licht die de volledige vestinggeschiedenis (3 fazen) overspannen. Bij werfcontroles kwam in 1993 de westelijke muur van bastion 9 aan het licht. De muur was gefundeerd op spaarbogen en voorzien

van 43 schietgaten. Ook het aansluitend gebouw werd aangesneden. In 1994 volgde de oostflank van bastion 3 met aanwijzingen voor 14 opeenvolgende kazematten. In 1997 kon de binnen-infrastructuur van bastion 3 (ondergrondse kanonstellingen, manschappenonderkomens en een overdekte toegangstunnel) verkend worden. In 1998 kwamen in bastion 3 funderingen (van een militair magazijn?) aan het licht. In 1995 werd vanuit dezelfde aanpak een tweede gedeelte (zuidwestelijke sector) aangepakt. Daarbij werd in eerste instantie een vestingfront vrij gelegd, waarop 13 kazematten aansloten, waarvan er 11 volledig bewaard bleken, voorzien van schietgaten en doorgangen. Ook valt de extra fundering op in de Leie-oever. Bij een werfcontrole in 1996 kwam de noordelijke flank en een binnenmuur van bastion 9 aan het licht, in 1999 een verbindingsgang tussen verschillende kazematten en een datumsteen 1688 en tenslotte in 2001 een stuk van het voorwerk. In 2001 kwamen bij de afbraak van het stedelijk openluchtwembad muurresten tevoorschijn, die evenzeer te linken zijn aan de vestingwerken. Waarschijnlijk betreft het een vestingfront, waarop een brugconstructie aansloot. In april 2010 trokken de vestingen opnieuw de aandacht. Nabij Huize Ter Walle, in de oostelijke sector greep een archeologische prospectie met ingreep in de bodem plaats. Bij de - niet aangesneden - Kortrijksepoort kwamen Hollandse vestingwerken aan het licht. Er werden 5 kazematten en een opslagplaats en ook een verbindingstunnel met andere kazematten vrij gelegd. In de buurt werd ook een 18de-19de-eeuwse brouwerij aangetroffen.

Oude kaarten bevestigen de ligging van de site in de oude stadskern. Onder meer op de stadskaat van Sanderus uit 1644 is het terrein goed te situeren, het is dan reeds bebouwd aan de zijde van de Bruggestraat, met erachter een tuinzone. Sindsdien lijkt de site onafgebroken bebouwd te zijn: woningen aan de Bruggestraat en achterliggende tuinzone.

Figuur 7 Benaderende situering van het plangebied op de kaart van Sanderus uit 1644 (bron: <https://erfgoedinzicht.be/collecties>).

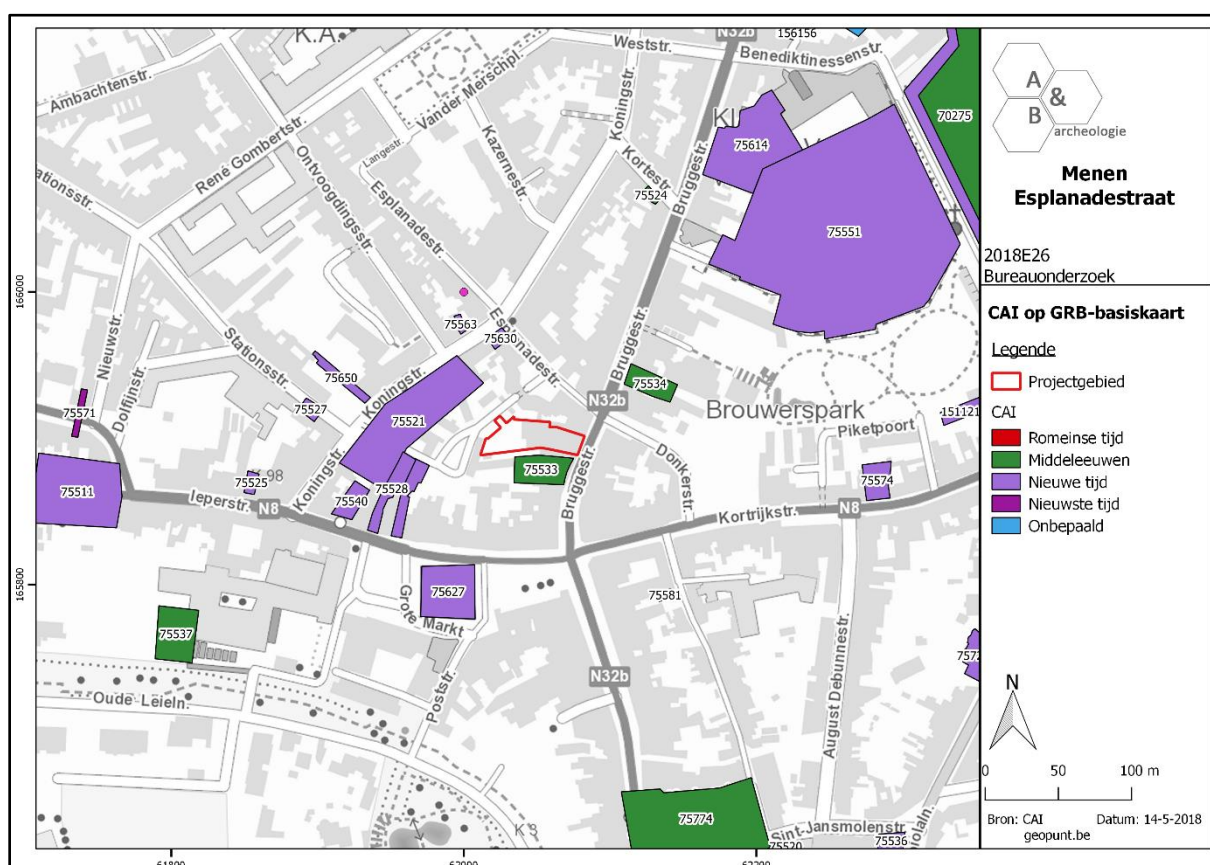

Figuur 8 Aanduiding van het plangebied op de kaart van Ferraris uit 1777. De projectie moet iets naar het westen opschuiven (bron: geopunt.be).

In de onmiddellijke omgeving van het plangebied zijn meerdere archeologische locaties aangegeven op de CAI, waaronder enkele hieronder belicht worden:

- CAI Locatie 75533 net ten zuiden: bij een controle van werken en een beperkte noodopgraving in januari 1994 en op 22 en 23 september 1994 werd een 16de-eeuwse bakstenen constructie van 2,3 bij 4,1m aangetroffen, alsook veel laatmiddeleeuws materiaal (een vondstenconcentratie bouw materiaal, 4 bronzen munten, ceramiek).
- CAI Locatie 75521 ten westen: bij controle van werken in 1992 werd een 16de-eeuwse vondstconcentratie gevonden.
- CAI Locatie 75528 ten zuidwesten: bij controle van werken in 1993 werd een afvalput gevonden met daarin materiaal uit de 16de tot 18de eeuw, alsook een vondstenconcentratie met 16de-eeuws materiaal; 1 munt uit de 15de en 3 uit de 16de eeuw; een laatmiddeleeuwse grijs reducerend gebakken wandscherf.
- CAI Locatie 75540 ten zuidwesten: bij controle van werken in 1996 werden volgende zaken gevonden: 1 fragment vroeg-Romeinse, Zuid-Gallische terra sigillata als losse vondst; een puinzone met daarin een massa 16de-eeuwse ceramiek en ander huishoudelijk afval; 3 laatmiddeleeuwse afvalputten/beerputten met laatmiddeleeuws aardewerk en bouw materiaal; twee 17de-eeuwse bakstenen beerputten; een 18de-eeuwse afvalput met 414 scherven.

Deze archeologische waarnemingen laten toe, samen met de historische ontwikkeling van de stad en de bewoningsgeschiedenis van het terrein, om aan het plangebied een hoge archeologische waarde toe te kennen. De gekende vindplaatsen in de onmiddellijke omgeving geven aan dat dit stadsdeel een dense bewoning en activiteit kent sinds de late middeleeuwen. Er wordt opgemerkt dat de gekende vindplaatsen allemaal zijn aangetroffen bij noodonderzoek of zeer kleinschalige opgravingen, onder grote tijdsdruk uitgevoerd tijdens de bouwwerken. Een systematisch archeologisch onderzoek vond nog niet plaats op deze locatie net ten noorden van de Grote Markt en nabij de belangrijke handelswegen. Hoewel er voldoende aanwijzingen zijn voor een dense bebouwing sinds de late middeleeuwen, werden bvb. effectieve huisplattegronden uit die periode nog niet aangetroffen.

Figuur 9 Aanduiding van het plangebied op de CAI (bron: geopunt.be en CAI).

2.3. Synthese

Het plangebied is gelegen in het centrum van Menen, ten noorden van de Grote Markt en net ten westen van een oude middeleeuwse handelsweg, de Bruggestraat. De gekende archeologische vindplaatsen in de onmiddellijke omgeving geven aan dat dit stadsdeel een dense bewoning en activiteit kent sinds de late middeleeuwen. Er wordt opgemerkt dat de gekende vindplaatsen allemaal zijn aangetroffen bij noodonderzoek of zeer kleinschalige opgravingen, onder grote tijdsdruk uitgevoerd tijdens de bouwwerken. Een systematisch archeologisch onderzoek vond nog niet plaats op deze locatie net ten noorden van de Grote Markt en nabij de belangrijke handelswegen. Hoewel er voldoende aanwijzingen zijn voor een dense bebouwing sinds de late middeleeuwen, werden bvb. effectieve huisplattegronden uit die periode nog niet aangetroffen. De archeologische waarnemingen laten toe, samen met de historische ontwikkeling van de stad en de bewoningsgeschiedenis van het terrein, om aan het plangebied een hoge archeologische waarde toe te kennen.

Ondanks deze hoge archeologische verwachting, wordt er in het kader van de bovengrondse sloopwerken geen verder vooronderzoek geadviseerd. De enige bodemingreep die kan verondersteld worden, is een lichte samendrukking van de bovenste grondlagen als gevolg van het werfverkeer. Dit zal echter tot een minimum beperkt worden door het leggen van rijplaten waarop de circulatie zal gebeuren. Er kan uitgegaan worden dat er hierdoor op sommige plekken een verstoring tot maximaal 10cm onder het bestaande maaiveld zal plaatsvinden. Relevant archeologisch erfgoed bevindt zich in dergelijke stedelijke contexten echter dieper dan 10cm onder het maaiveld. Op deze diepte kan hoogstens een ophogingslaag met verrommeld materiaal verwacht worden, als gevolg van het lange gebruik als woon- en tuinzone van het plangebied.

Op basis van bovenstaande gegevens kan besloten worden dat de toekomstige werken met aantoonbare zekerheid geen verstoring zullen veroorzaken aan het eventueel aanwezige archeologische erfgoed. Er zijn dus geen verdere archeologische maatregelen nodig en de rapportering kon beperkt blijven tot een archeologienota met beperkte samenstelling.

Er wordt wel opgemerkt dat dit advies enkel geldt voor de huidige werken, zijnde de bovengrondse sloop. Alle latere werken op het terrein waarbij wel dieper en grootschaliger wordt ingegrepen op het terrein, zullen opnieuw moeten geëvalueerd worden; de kans dat er op dat moment wel een archeologisch terreinonderzoek nodig zal zijn, is zeer reëel.

3. Samenvatting

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande aanvraag voor een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen te Menen Esplanadestraat (provincie West-Vlaanderen), gelegen binnen een archeologische zone, waarbij de totale oppervlakte van de betrokken percelen 300m² of meer bedraagt en de bodemingrepen 100m² of meer bedragen, dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota dient opgemaakt te worden onder supervisie van een erkend archeoloog.

Het plangebied is 1177m² groot en is gelegen aan ten zuiden van de Esplanadestraat, ten westen van de Bruggestraat, in de stadskern van Menen. Menen is een stad in het zuiden van de provincie West-Vlaanderen, vlak aan de grens met Frankrijk. Het betreft 2 woningen gelegen te Bruggestraat 22 en 24. Ze bevinden zich op 2 langwerpige oostwest georiënteerde percelen. Achter de woningen zijn stallingen en bijgebouwen gelegen, en daarachter, in de westelijke helft, een tuin/open ruimte. Het betreft lot 4 van een groter project. Loten 1, 2 en 3 maken geen deel van deze archeologienota.

De werken bestaan uit de sloop van de bestaande woningen en alle bijgebouwen. Deze sloop blijft beperkt tot het bovengrondse niveau. Er vindt geen sloop plaats van ondergrondse massieven, er worden geen bodemplaten en eventuele kelders (deze zijn op dit moment niet gekend, mogelijk zijn er opgevolde kelders aanwezig onder de vloerplaten) uitgebroken, nutsleidingen en nutsvoorzieningen blijven ook in de grond steken. De ondergrondse opbraak zal gekoppeld worden aan de vergunningsaanvraag voor de nieuwbouwwerken op de site. Dit betekent dat de huidige werken quasi geen impact zullen hebben in de bodem.

Het plangebied is gelegen in het centrum van Menen, ten noorden van de Grote Markt en net ten westen van een oude middeleeuwse handelsweg, de Bruggestraat. De gekende archeologische vindplaatsen in de onmiddellijke omgeving geven aan dat dit stadsdeel een dense bewoning en activiteit kent sinds de late middeleeuwen. Er wordt opgemerkt dat de gekende vindplaatsen allemaal zijn aangetroffen bij noodonderzoek of zeer kleinschalige opgravingen, onder grote tijdsdruk uitgevoerd tijdens de bouwwerken. Een systematisch archeologisch onderzoek vond nog niet plaats op deze locatie net ten noorden van de Grote Markt en nabij de belangrijke handelswegen. Hoewel er voldoende aanwijzingen zijn voor een dense bebouwing sinds de late middeleeuwen, werden bvb. effectieve huisplattegronden uit die periode nog niet aangetroffen. De archeologische waarnemingen laten toe, samen met de historische ontwikkeling van de stad en de bewoningsgeschiedenis van het terrein, om aan het plangebied een hoge archeologische waarde toe te kennen.

Ondanks deze hoge archeologische verwachting, wordt er in het kader van de bovengrondse sloopwerken geen verder vooronderzoek geadviseerd. De enige bodemingreep die kan verondersteld worden, is een lichte samendrukking van de bovenste grondlagen als gevolg van het werfverkeer. Dit zal echter tot een minimum beperkt worden door het leggen van rijplaten waarop de circulatie zal gebeuren. Er kan uitgegaan worden dat er hierdoor op sommige plekken een verstoring tot maximaal 10cm onder het bestaande maaiveld zal plaatsvinden. Relevant archeologisch erfgoed bevindt zich in dergelijke stedelijke contexten echter dieper dan 10cm onder het maaiveld. Op deze diepte kan

hoogstens een ophogingslaag met verrommeld materiaal verwacht worden, als gevolg van het lange gebruik als woon- en tuinzone van het plangebied.

Op basis van bovenstaande gegevens kan besloten worden dat de toekomstige werken met aantoonbare zekerheid geen verstoring zullen veroorzaken aan het eventueel aanwezige archeologische erfgoed. Er zijn dus geen verdere archeologische maatregelen nodig en de rapportering kon beperkt blijven tot een archeologienota met beperkte samenstelling.

Er wordt wel opgemerkt dat dit advies enkel geldt voor de huidige werken, zijnde de bovengrondse sloop. Alle latere werken op het terrein waarbij wel dieper en grootschaliger wordt ingegrepen op het terrein, zullen opnieuw moeten geëvalueerd worden; de kans dat er op dat moment wel een archeologisch terreinonderzoek nodig zal zijn, is zeer reëel.

4. Bibliografie

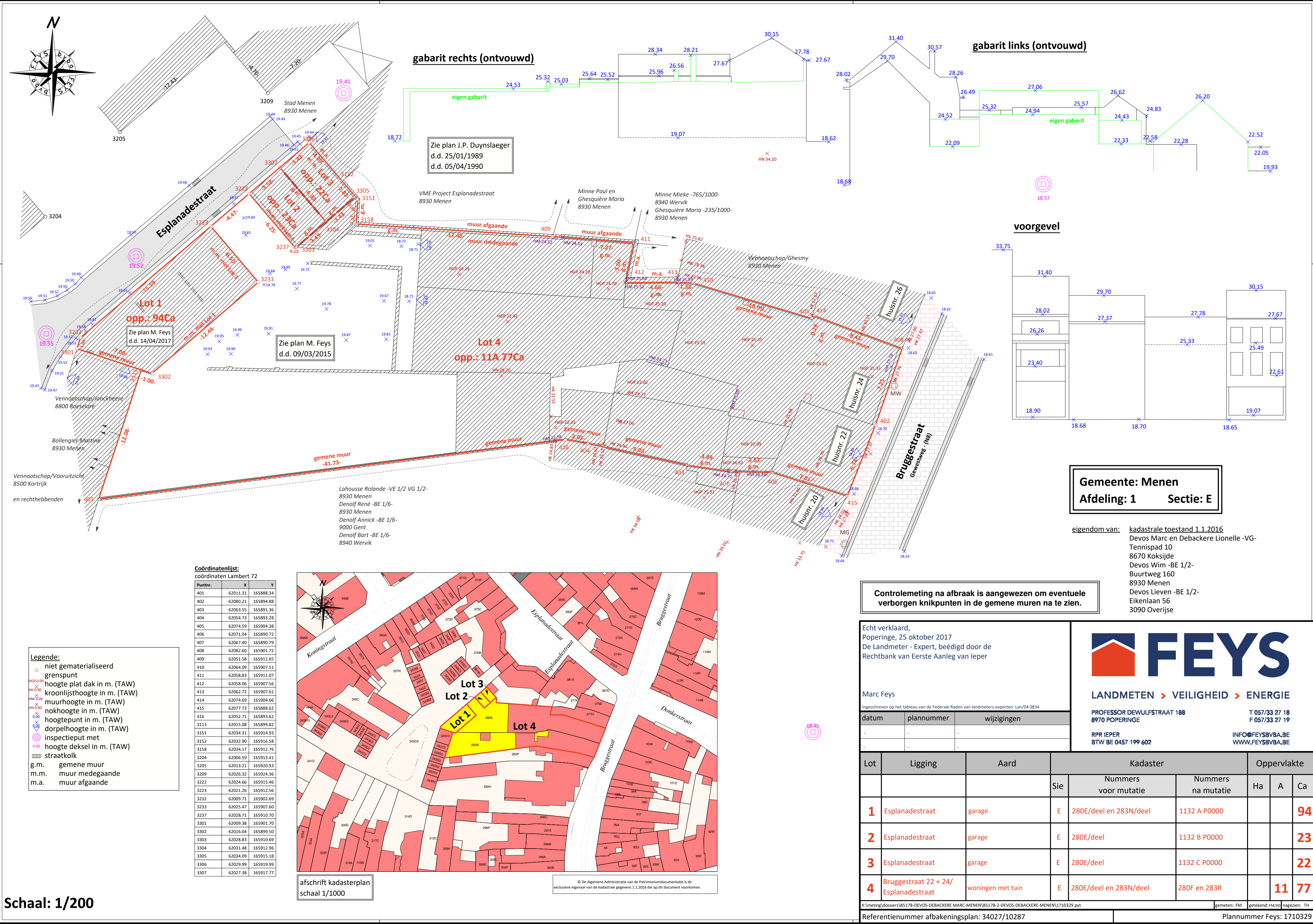
- <https://cai.onroerenderfgoed.be/>
- <http://www.geopunt.be/kaart>
- <http://www.ngi.be/topomapviewer/>
- <https://inventaris.onroerenderfgoed.be>
- <https://erfgoedinzicht.be/collecties>

5. Bijlages

- Figurenlijst

Figuur 1 Zicht op de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI).	6
Figuur 2 Detailopname van de topografische kaart met aanduiding van het plangebied (bron: NGI)...	7
Figuur 3 Zicht op het kadasterplan met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be).....	7
Figuur 4 Aanduiding van het plangebied op de luchtfoto van 2017 (bron: geopunt.be).	8
Figuur 5 Aanduiding van de diverse loten op de kadasterkaart (bron: geopunt.be en initiatiefnemer).8	
Figuur 6 Uitsnede plan bestaande toestand (bron: initiatiefnemer).	9
Figuur 7 Benaderende situering van het plangebied op de kaart van Sanderus uit 1644 (bron: https://erfgoedinzicht.be/collecties).	12
Figuur 8 Aanduiding van het plangebied op de kaart van Ferraris uit 1777. De projectie moet iets naar het westen opschuiven (bron: geopunt.be).....	13
Figuur 9 Aanduiding van het plangebied op de CAI (bron: geopunt.be en CAI).	14

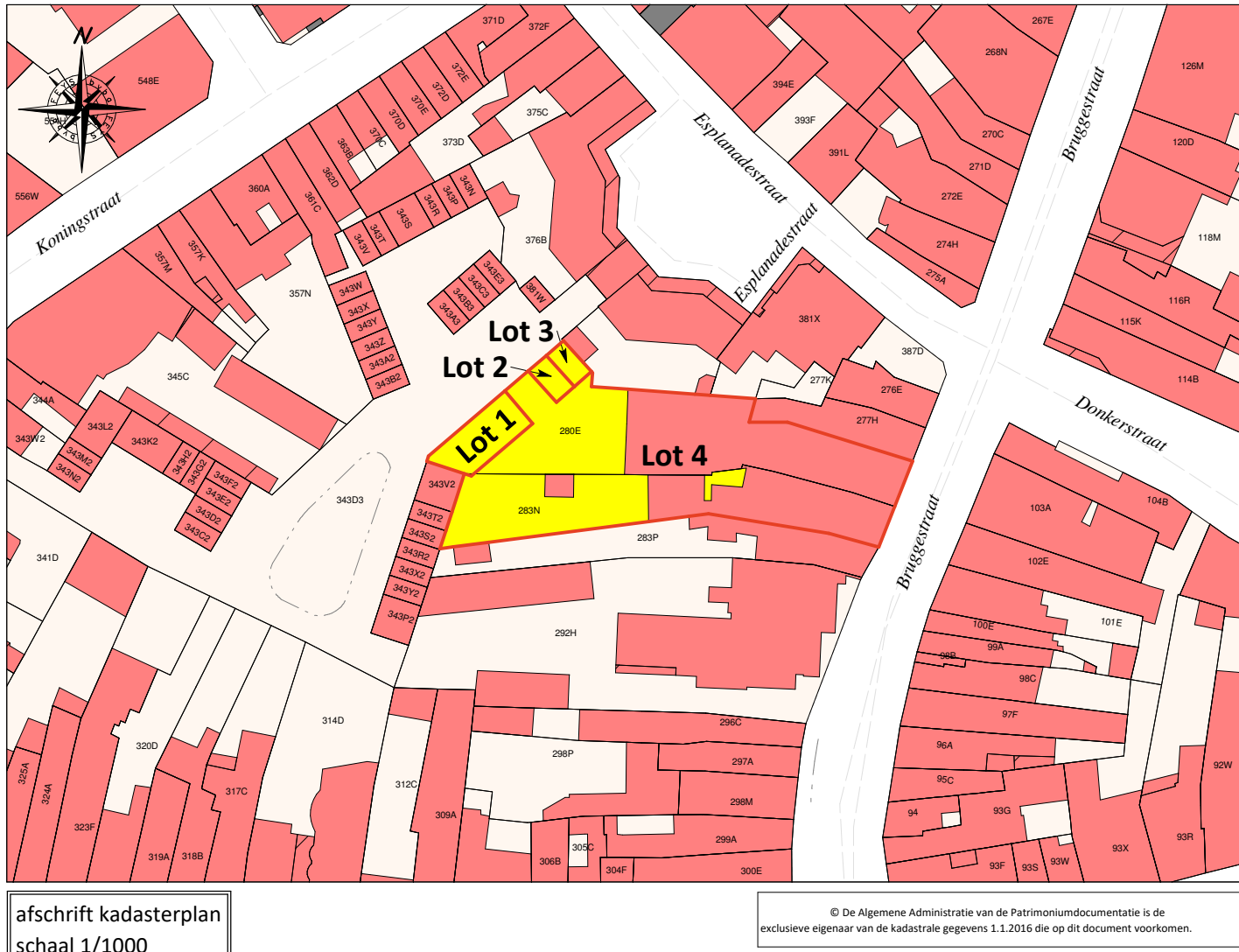
Bijlage: Plannen bestaande toestand (bron: initiatiefnemer)

Schaal: 1/200

Coördinatenlijst:
coördinaten Lambert 72

Puntnr.	X	Y
401	62011.31	165888.34
402	62080.21	165894.88
403	62063.55	165891.36
404	62054.73	165893.28
405	62074.59	165904.38
406	62071.04	165890.72
407	62067.40	165890.79
408	62082.60	165901.72
409	62051.58	165911.65
410	62064.09	165907.51
411	62058.83	165911.07
412	62058.06	165907.56
413	62062.72	165907.61
414	62074.69	165904.66
415	62077.73	165888.62
416	62052.71	165893.62
3113	62015.08	165899.82
3151	62034.31	165914.93
3152	62032.90	165916.58
3158	62034.17	165912.76
3204	62006.59	165913.41
3205	62013.21	165920.93
3209	62026.32	165924.36
3222	62024.66	165915.46
3223	62021.26	165912.56
3232	62009.71	165902.69
3233	62025.47	165907.60
3237	62028.71	165910.70
3301	62009.38	165901.70
3302	62016.04	165899.50
3303	62028.83	165910.69
3304	62031.48	165912.96
3305	62034.09	165915.18
3306	62029.99	165919.99
3307	62027.38	165917.77

Controlemeting na afbraak is aangewezen om eventuele verborgen knikpunten in de gemeene muren na te zien.

Echt verklaard,
Poperinge, 25 oktober 2017
De Landmeter - Expert, beëdigd door de
Rechtbank van Eerste Aanleg van Ieper

Marc Feys

Ingeschreven op het tableau van de Federale Raden van landmeters-experten: Lan/D4 0834

datum	plannummer	wijzigingen
.	.	.
.	.	.
.	.	.

LANDMETEN > VEILIGHEID > ENERGIE

PROFESSOR DEWULFSTRAAT 188
8970 POPERINGE

RPR IEPER
BTW BE 0457 199 602

T 057/33 27 18
F 057/33 27 19

INFO@FEYSBVBA.BE
WWW.FEYSBVBA.BE

Lot	Ligging	Aard	Kadaster		Oppervlakte		
			Sie	Nummers voor mutatie	Nummers na mutatie	Ha	A Ca
1	Esplanadestraat	garage	E	280E/deel en 283N/deel	1132 A P0000		94
2	Esplanadestraat	garage	E	280E/deel	1132 B P0000		23
3	Esplanadestraat	garage	E	280E/deel	1132 C P0000		22
4	Bruggestraat 22 + 24/ Esplanadestraat	woningen met tuin	E	280E/deel en 283N/deel	280F en 283R		11 77